

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертацію Колісника Сергія Олексійовича "Механізми державного регулювання розвитку нафтопереробного комплексу в Україні", поданої на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність обраної теми досліджень

Щодо актуальності теми дисертаційної роботи, то необхідно зазначити, що з початком повномасштабної війни РФ проти українського народу, питання забезпечення країни нафтопродуктами вийшло на найвищий державний рівень й від його вирішення значною мірою залежить подальша доля країни. Розвиток нафтопереробного комплексу в Україні, масштабування ефектів, одержуваних при реалізації проектів з переробки нафти, підвищення ефективності функціонування галузі в частині комплексного освоєння мінерально-сировинної бази, забезпечення енергобезпеки країни та формування інноваційного нафтосервісу має бути невід'ємною частиною ефективної національної стратегії економічного зростання. Розвиток потенціалу нафтопереробного комплексу в Україні має ставити собі завдання подолання технологічного відставання, модернізації та формування інститутів розвитку. Підвищення продуктивності праці, зниження витрат виробництва є базовими завданнями, в успішному вирішенні яких зацікавлені всі суб'єкти економічних процесів: держава, бізнес, територіальні громади, які у результаті мають підвищити свій добробут з допомогою створення робочих місць підвищення доходів та рівня життя. Тому наукове дослідження, яке спрямоване на обґрунтування теоретичних положення і практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного регулювання розвитку нафтопереробного комплексу в Україні є своєчасним, має суттєве значення для теорії та практики державного управління.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Виходячи з проведеного ґрунтовного аналізу теоретичного доробку з даного проблемного питання, в роботі визначено основні дискусійні положення, що стосуються моделювання та оцінки впливу галузі на показники соціально-економічного розвитку відповідної території, прогнозуванні синергетичного ефекту, забезпечення балансу фінансових й виробничих ресурсів, основний внесок в які зроблено в наукових працях Р. Міллера, П. Бурка, У. Ейда, Д. Келлі, Д. Дисмука. Досліджено підходи до прогнозування паливно-енергетичного комплексу, стратегічного планування і розвитку територій, концепції управління та ухвалення рішень на основі паливно-енергетичних балансів як механізму аналізу поточних проблем та інструменту економічного розвитку територій. Значну увагу приділено обґрунтуванню необхідності розробки управлінських рішень на основі моделі регіонального індикативного планування, що забезпечує збалансованість трудових та матеріальних ресурсів, фінансову збалансованість заходів. Здійснено аналіз та узагальнення результатів досліджень, пов'язаних з проблемами ефективності реалізації нафтових проектів, прямим та непрямим їх впливом на регіон, оцінкою регіональних та галузевих мультиплікативних ефектів, обґрунтування диференційованого підходу до економіко-правових аспектів реалізації нафтових проектів з метою отримання максимального прямого та непрямого впливу на доходи бюджету, залучення місцевих підрядників до процесу забезпечення товарно-матеріальними цінностями та сервісними послугами (стор. 19-27).

Ґрунтовним є аналіз положень щодо розподілу повноважень між центром та регіонами у сфері надрокористування, інноваційної політики, ролі інституційних та організаційно-економічних факторів стратегічного розвитку регіонів та їх конкурентоспроможності, саморозвитку територіальних економічних систем, моделювання розвитку регіону з позиції фінансово-економічних потоків, прогнозування ключових соціально-економічних показників, значний внесок в розробку яких міститься в роботах

представників НАН України О.М.Алимова, Б.М.Данилишина, І.К.Бистрякова, В.В.Микитенко, В.В. Пилипіва, М.А.Хвесика (розділ 1).

Удосконалено класифікацію методів та інструментів державного регулювання нафтопереробного комплексу України в умовах європейської інтеграції. Доведено, що державне регулювання роботи нафтопереробного комплексу має бути системним. Його ефективність залежить від того, наскільки узгоджені як прямі, так і непрямі методи регулювання, наскільки адекватно та точно використовуються інструменти. Перекоси економічної політики у фіскальну сторону, непослідовні кроки у змінах податкової системи, нормативно-правової бази, нехтування плановими та програмними інструментами можуть призвести до негативних наслідків незбалансованого розвитку нафтопереробного комплексу (підрозділ 1.3).

Розвинуто підходи до визначення інноваційного чинника публічного управління сталим функціонуванням нафтопереробного комплексу, що ґрунтується на особливостях взаємодії інновацій та ринку, використанні інноваційного потенціалу для адаптації до сучасних вимог зовнішнього тиску, та методології системного підходу, що вимагає виявлення проблем цілісності та взаємозалежності таких великих блоків, як відтворення ресурсів нафти, видобуток, транспортування та розподіл нафти та нафтопродуктів у існуючих та динамічно змінних умовах функціонування нафтопереробного комплексу та ринку з урахуванням геополітичних інтересів України, її соціально-екологічних пріоритетів. Визначено, що комплексний характер інновацій, їх багатосторонність, різноманітність областей та способів використання визначають необхідність їх класифікації. Розглянуто варіант класифікації інновацій, використання якого дозволяє оцінювати їх повніше та об'єктивніше, а також комплексніше фіксувати їх результативність та визначати напрями інноваційного процесу, що вимагають коригування, підтримки та адаптації (підрозділи 2.1, 3.2).

Обґрунтовано необхідність стратегічного розвитку нафтопереробки в Україні з орієнтацією на внутрішній ринок. Розкрито завдання реформування

внутрішнього ринку на державному рівні та шляхи їх реалізації зокрема через залучення комерційних структур до співпраці з великими нафтовими компаніями світу, використання механізму франчайзингу та кооперації, поступове підвищення вимог до якості продукції, дотримання ритмічності поставок, продаж нафтопродуктів через торгові біржі під контролем держави (підрозділ 3.1).

Обґрунтованість висунутих здобувачем наукових положень підкріплюється глибоким аналізом та узагальненням теоретичного і практичного досвіду, залученими і опрацьованими офіційними статистичними матеріалами та літературними джерелами з фахових питань, використанням отриманих результатів в практичній діяльності органів влади.

Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, викладені в дисертації, є достатньою мірою обґрунтованими, логічними і послідовними.

Достовірність результатів і новизна досліджень, повнота їх викладу в опублікованих працях

Достовірність висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, забезпечена знанням і творчим використанням наукової методології та застосуванням сучасних методів проведення досліджень. Отримані наукові результати, теоретичні положення й практичні висновки проведеного дослідження були отримані в межах НДР Національного університету цивільного захисту України за темами «Розробка наукових основ державного управління у сфері безпеки ринку соціально-економічних послуг України з точки зору цивільного захисту» (державна реєстрація № 0115U002035) та «Розробка механізмів державного управління соціально-економічною сферою та її галузями в контексті забезпечення безпеки українського суспільства» (державна реєстрація № 0118U001007), в розробці якої здобувач брав безпосередню участь.

Наукова новизна одержаних результатів включає наступне:

удосконалено методичний підхід до забезпечення ефективного

державного регулювання розвитку нафтопереробного комплексу, що передбачає: критерії, дієві регуляторні засоби та важелі, уточнення основних регуляторних ризиків (п.1.3); організаційно-економічний механізм державного регулювання розвитку нафтопереробного комплексу на засадах поєднання галузевого й територіального підходу з урахуванням інтересів основних стейкхолдерів (п.3.2); механізм державно-приватного партнерства щодо розвитку нафтопереробного комплексу на основі відповідної моделі його реалізації, що ґрунтується на засадах оптимального розподілу ризиків, обов'язків та відповідальності, гнучкого податкового та митного регулювання, формування сприятливих інвестиційних умов, та передбачає розширення залучених фінансових інституцій для підвищення реалізаційного потенціалу із визначенням критеріїв відбору проектів (3.3);

дістали подальшого розвитку концептуальний підхід до формування та реалізації державного регулювання розвитку нафтопереробного комплексу, що ґрунтується на кластерній теорії та орієнтований на формування високотехнологічного виробництва, надання доступу до факторів виробництва, підвищення спроможності щодо обміну кращим досвідом, забезпечення синергетичного ефекту (п.1.1); категоріальний апарат теорії державного управління шляхом уточнення сутності державного регулювання розвитку нафтопереробного комплексу (п.1.2); узагальнення зарубіжного досвіду та уточнення напрямів реалізації механізмів державного регулювання розвитку нафтопереробного комплексу (1.2); уточнення системних особливостей розвитку нафтопереробного комплексу як об'єкту державного регулювання (п.2.1); систематизація параметрів стійкого розвитку нафтопереробного комплексу як об'єкту державного регулювання з уточненням їх змісту в контексті взаємозалежності його складових (п.2.1); підхід до реалізації стратегічного управління розвитком нафтопереробного комплексу на основі формування концептуальної моделі державного стимулювання модернізації нафтопереробного виробництва (п.3.1); напрями державного регулювання розвитку нафтопереробного комплексу, які

орієнтовані на забезпечення внутрішнього ринку від зовнішніх загроз, збільшення глибини нафтопереробки (п.3.1).

Основні положення дисертаційної роботи повною мірою викладено у 9 наукових працях, 4 з яких опубліковані у вітчизняних фахових виданнях з державного управління, 1 стаття в періодичному науковому виданні зарубіжної країни, а також 4 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Значення роботи для науки і практики та шляхи використання результатів дослідження

Розроблені наукові положення та пропозиції щодо підвищення ефективності управління державним майном в Україні можуть бути використані у навчальному процесі при підготовці фахівців для органів державного управління та місцевого самоврядування.

Розробки автора щодо підвищення ефективності управління державним майном і зростання доходів держави використані центральними органами державного управління при удосконаленні відповідного законодавчого регулювання, а також розвитку концесійних, орендних, лізингових відносин, як інструменту розвитку підприємництва і побудови цілісної системи ринкових механізмів управління українською економікою, що підтверджено відповідними довідками про впровадження.

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату

Дисертація та автореферат оформлені згідно з вимогами МОН України. Зміст дисертаційної роботи логічний, виклад матеріалу послідовний і достатньою мірою розкритий. Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації.

Недоліки і побажання

1. У запропонованій концептуальній моделі державного стимулювання модернізації нафтопереробного виробництва, що враховує кластерну політику, державне підприємництво, активізацію податкового та кредитно-грошового стимулюючих методів регулювання – нажаль бракує опису взаємозв'язків між виробництвом, експортом, імпортом і споживанням

нафтопродуктів. Також доцільно було деталізувати макроекономічні показники. Це сприяло би формуванню інформаційної бази для ефективного контролю стану нафтопереробного комплексу, а також планування й прогнозування його подальшого розвитку.

2. Враховуючи спрямованість дисертаційної роботи зокрема, на обґрунтування практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного регулювання розвитку нафтопереробного комплексу, про що також зазначено у меті дослідження, автору необхідно було б у висновках до роботи окремим пунктом надати конкретні рекомендації суб'єктам державного управління.

3. Значний обсяг дисертації присвячено аналізу зарубіжного досвіду формування та реалізації державної політики розвитку нафтопереробного комплексу (США, Канада, Великобританія, Норвегія, Оман, Кувейт), що дало дисертанту змогу уточнити напрями реалізації механізмів державного регулювання розвитку нафтопереробного комплексу. Проте, окрім цінових коливань результатів господарської діяльності, – недостатньо уваги приділено саме адаптації таких механізмів щодо застосування їх в Україні, через що є недостатньо розвинутий прикладний доробок по цьому напрямку.

4. В роботі недостатньо конкретизовано очікуване практичне значення результатів від запропонованої систематизації параметрів стійкого розвитку нафтопереробного комплексу як об'єкту державного регулювання у контексті взаємозалежності його складових, а також уточнення системних особливостей його розвитку.

5. Зі змісту дисертаційної роботи не зрозумілою залишилась авторська позиція щодо розуміння ролі держави, суб'єктів державного управління відносно нафтопереробного комплексу як об'єкту впливу, а саме – ступінь такого впливу, співвідношення такого впливу із впливом ринкових інститутів та механізмів. Саме таке концептуальне положення є підґрунтям для подальшого формування інструментарію регулювання розвитку об'єкту впливу.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Колісника Сергія Олексійовича на тему «Механізми державного регулювання розвитку нафтопереробного комплексу в Україні» є завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему. Вона містить обґрунтування теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного регулювання розвитку нафтопереробного комплексу в Україні. Рівень проведених досліджень та їх практична спрямованість свідчать про наукову зрілість здобувача.

Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також значну практичну цінність сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Колісника Сергія Олексійовича відповідає вимогам МОН України та «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент

директор навчально-наукового інституту управління,
економіки та природокористування

Таврійського національного університету імені В.І.Вернадського,
доктор наук з державного управління,
професор

 В.Г.Горник

Підпис	<i>Горника В.Г.</i>
ЗАСВІДЧУЮ	
Начальник ВК	